Kuusalu vallavolikogu 20. märtsi 2019 otsuse nr 20 „**Loa andmine riigihanke korraldamiseks Kuusalu valla koolibussiliinidele vedaja leidmiseks“** punktiga 2 pandi vallavalitsusele ülesandeks küsida enne hanke väljakuulutamist arvamust **hanke tingimuste** kohta koolide hoolekogudelt.

Kuusalu vallavalitsus edastas koolide hoolekogudele arvamuse saamiseks e-kirja 21.03.2019.a E-kirjale oli lisatud volikogule esitatud eelnõu seletuskiri, mis koosnes suures osas 6 lisatingimusest:

1. Hange viiakse läbi liinide kaupa ehk arvestame piirkonnas vedude loogilist logistikat.
2. Hanke võitjatega sõlmitakse leping viieks aastaks.
3. Kehtestada bussijuhtidele nõutav eestikeele oskuse tase B2
4. Vedajal peab olema varasem töökogemus õpilaseveo liinidel.
5. Õpilasveo bussidel on nõutav turvavööde olemasolu kõikidel istmetel.
6. Hanke võitjatel peab lepingu sõlmimise hetkeks olema ette näidata kõikidele nõuetele vastav transport.

Kuusalu keskkooli hoolekogu küsis kolmel korral (27.03, 28.03 ja 03.04) vallavalitsusest hanketingimusi, millele volikogu otsuses on viidatud, kuid täiendavaid dokumente ei saadetud. 03.04.2019 esitas hoolekogu vallavalitsusele seisukoha, et seoses erinevate tõusetunud küsimustega vajab probleem laiapõhjalisemat arutelu ning ainult vallavalitsuse poolt esitatud andmete põhjal ei ole võimalik hoolekogul arvamust kujundada. Samuti tehti hoolekogu poolt ettepanek, et valla esindaja osaleks teema arutelul hoolekogu koosolekul.

Valla esindaja ei pidanud koosolekul osalemist vajalikuks ning tõi välja, et: „Hoolekogudele antud õpilasveo liinide hankega seonduvate arvamuste/ideede/mõtete esitamise tähtaeg on 08.04.2019 ja seda enam ei pikendata, kui Teil märgitud tähtajaks arvamusi ei ole, siis on ka see arvamus.“ Remargina märgime siinkohal seda, et volikogu arvamuse küsimiseks **tähtaega ei seadnud** ja tähtaja võis kaudselt välja lugeda Peeter Solmani poolt kolleegidele saadetud kirjast, mis edastati omakorda hoolekogudele.

Tulenevalt eeltoodust saab Kuusalu keskkooli hoolekogu anda arvamuse tuginedes teadaolevatele andmetele ja tuua välja probleemkohad, millega on vaja hanke läbiviimisel arvestada. Hoolekogu EI ANNA arvamust ja ole kuidagi seotud kehtestatavate hanketingimuste selle osaga, mida meile pole esitatud. Arvamuse kujundamiseks küsis hoolekogu Kuusalu keskkooli suhtluskanalite (e-kool, kooli koduleht ja kooli FB lehe kaudu) lapsevanemate seisukohti õpilasliinide osas (lisatud väljatrükkidena).

Hoolekogu arvamus transpordile ja bussijuhtidele esitatavad nõuete osas:

1. Kõikidel bussidel peavad olema kõikidel istmetel turvavööd.
2. Õpilasveo buss peab olema suurusega, mis võimaldab KÕIKIDEL vastava liini lastel asulavälisel teel istuda. Vastasel juhul pole punkt 1 toodud turvavööde nõudel mõtet.
3. Iga õpilasliini puhul tuleb arvestada tegelike vajaduste ja liini kasutavate laste arvuga, mis peab olema eelnevalt välja selgitatud.
4. Bussid peavad vastama Eesti Vabariigis ja Euroopa Liidus kehtivatele tehnilise järelvalve normidele. Mõistlik oleks arutada ja kaaluda busside vanuse ja/või läbisõidu piirangu nõuet, et tagada töökorras busside olemasolu ning seeläbi maandada võimalikke probleeme. Nt on praegu meie õpilasliinidel kasutuses ka 650 tuh km läbisõiduga busse, millega ilmselt ei ole võimalik tagada kvaliteetset teenust, mida on ka juhtunud. Autode

Müügi- ja Teenindusettevõtete Eesti Liidu andmetel[1] on Eesti sõidukite keskmine vanus 15,1 aastat ja liiklusregistris on seisuga 31.03.2019 arvel[2] kokku 4961 bussi (M2 ja M3 kategooria), millest 2824 on valmistatud 2004 või hiljem. See võiks olla vanusepiir, millest uuemad peaksid hangitavad bussid olema.

5. Leiame, et vedaja varasem kogemus õpilaseveo osas ei ole vajalik. Kogemus ei garanteeri veel paremat kvaliteeti, kuid võib välistada mõne vedaja, kes muidu oleks nõuetele vastav ja sooviks osaleda. Vedaja kontrolliks ja lepingu täitmiseks peavad olema paika pandud eraldi meetmed.
6. Teenuse kvaliteeti saab hinnata ka läbi selle, kui pakkuja peab esitama andmed tema süül toimunud avariide kohta eelmisel kolmel aastal.
7. Õpilasvedusid teostav bussijuhil ei tohi olla kehtivat kriminaalkaristust ega kehtivat väärteokaristust mootorsõiduki juhtimise eest alkoholi piirmäära ületades.

Leiame, et hanke korraldamisel ja lepingu sõlmimisel on vaja tähelepanu pöörata sellele, et vallal on **võimalik** nõuetele mittevastava teenuse korral **seada vedajale sanktsioonid**, s.h tõsise puuduse korral leping ennetähtaegselt lõpetada.

Oluline on arvestada ja ette näha **lepingu muutmise võimalus bussi suuruse ja/või liinide pikendamise/lühendamise osas**, kuna 5 aastase lepinguperioodi puhul võib toimuda õpilaste arvu ja paiknevuse osas muudatusi, mis seda vajavad.

Lisaks on **oluline varutranspordi olemasolu** juhuks, kui liinile asudes selgub, et transport ei ole töökorras. See aitab maandada riski, et liinile ei minda mittekorras transpordiga – vastavaid näited on meie endi vallas olnud – juhindudes mitte ohutusest, vaid eesmärgist täita lepingut. Üheks võimaluseks on, et pakkuja peab suutma garanteerida tehnilise rikke, avarii tõttu või muul põhjusel teenuse osutamise katkemisel asendusbussi saatmise 1 (ühe) tunni jooksul. Teiseks võimaluseks on, et vallal on leping mõne suurema bussiettevõttega, et vajadusel saab sealt nt 1h jooksul bussi rentida.

Lapsevanematelt saadud tagasiside põhjal on lisaks busside tehnilisele korrasolekule peamiseks mureks **õpilasliinide marsruudid ja busside mahtuvus**. Sellest tulenevalt leiab hoolekogu, et enne hanke teostamist on vajalik üle vaadata ja hinnata „loogiline logistika“. Kindlasti ei ole vajadus täpselt sama, mis eelmise hanke korraldamise ajal. Vajalik on hinnata, kas liinide arv on optimaalne, kaetud on kõik koolitransporti vajavad õpilased, kooli sõiduks kuluv aeg on mõistlik ja mitu last vastavat liini kasutama peaks.

Probleemidena on välja toodud:

- Erinevatel liinidel on rohkelt püsti seisjaid, kelle turvalisus ei ole sõidu ajal tagatud.
- Ebamõistlik sõidule kuluv aeg, nt Kuusalu keskkoolist vahepeatusega Kolga koolis kulub lastel mõnekümne kilomeetri kaugusele koju jõudmiseks 1h 40min. Võrdlusena võib tuua, et umbes sama kaua sõidab Põhja - Eesti Ühistranspordikeskuse buss nr 154 Balti jaamast Tapurla külla. Rihumäelt sõidab sama buss 42 minutiga.
- Teatud päevadel võivad busside väljumisajad sõltuvalt liinist erineda märkimisväärselt. Nt kui lühendatud päevade korral väljuvad enamus liine varasemalt, väljuvad mõne liini bussid endiselt tavapärasel ajal ning lapsed peavad mõttetult ootama.

Koolbusside marsruutide osas on esitatud soove, et:

[1] https://majandus24.postimees.ee/4384273/amtel-eesti-on-euroopas-autode-prugikastiks
[2] https://www.mnt.ee/sites/default/files/content-editors/Failid/statistika/s6idukid/arvel_buss-310319.xls

- Liin algaks Tapurla külast (praeguse liini alguskohani Leesile on 5 km).
- Koolibussi peatus oleks ka Kupu külas. Hetkel ei sõida külast, Käli ja Balti Spooni vahelisel alal ükski koolibuss läbi. Koolibussi lähima peatuseni tuleb jalgsi läbida teekond kitsal ja käänulisel teelõigul, kus sõidab päevasel ajal palju palgiveorekkaid. Kergliiklustee ohutumaks liiklemiseks puudub. Koolibussi vajadus puudutab mitut last.
- 10. liini puhul lisataks hommikune buss peatumisega Kiiu külas Tagavälja risti juures. Maanteeni on rohkem kui kilomeeter. Hetkel on külast koolis käimas 9 last ja viiakse hommikul autoga.
- Saunja-Kodasoo-Kaberla teha kaheks eraldi liiniks. Mõlemal pool Peterburi mnt eraldi. Hetkel on Kaberlast Kiviaia teelt kooli sõitmas 9 last, järgmine aasta lisandub 3 ja ülejärgmine veel 3. Aastaks 2021 siis 15 last.

Kiiu ja Kuusalu lapsed liiguvad kooli samuti jalgsi, kuid nende puhul on ohutumaks liiklemiseks olemas vähemalt kõnniteed ja kergliiklusteed, mida mujal ei ole.

Koolibusside turvalisuse olulisust näitab ka õiguskantsleri pöördumine kohalike omavalituste (s.h Kuusalu vallavalitsuses) poole: „Õiguskantsler nõuab omavalitsustelt selgitusi busside turvalisuse osas“[3] Hanketingimuste kehtestamisel tuleb arvestada õiguskantsleri küsimustega, nii, et saaksime edaspidi vastata, et meil on nimetatud tingimused kehtestatud ja rakendatud.

Erinevaid probleeme koolibussidega on esinenud nii meie vallas: „Probleemid koolibussidega: Kuusalus vedas õpilasi kütmata buss, kus hõljus valge vine“[4] kui ka teistes valdades: „Harku vallas vedasid lapsi vigaste pidurite ja kulunud rehvidega koolibussid“[5] ja mõistlik oleks samasuguste vigade kordamiseks neid arvesse võtta.

Lisa: Kuusalu keskkooli hoolekogule antud küsimuses lapsevanemate poolt saadetud pöördumised (Juminda poolsaare lastevanemate pöördumine on juba ka vallale esitatud ja seda siia ei lisata)

Kuusalu keskkooli hoolekogu

[3] https://m.delfi.ee/eesti/article.php?id=85760047

[4] https://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/video-probleemid-koolibussidega-kuusalus-vedas-opilasi-kutmata-buss-kus-holjus-valge-vine?id=85153671

[5] https://www.err.ee/907499/harku-vallas-vedasid-lapsi-vigaste-pidurite-ja-kulunud-rehvidega-koolibussid